СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 205. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота 1, вересня, 1934. VOL. XLII. No. 205. Jersey City, N. J., Saturday, September 1, 1934. THREE CENTS.

ТКАЛЬНЯНИЙ СТРАЙК ПОЧИНАЄТЬСЯ В СУБОТУ

ВАШИНҐТОН. — Юнія ткальняних робітників видала остаточний страйковий приказ, на основі котрого страйк має починатися в суботу, в годині пів до 12-тої вечером. Начальний уряд юнії зателєграфував місцевим юніям, щоби місцеві лідери зробили все, що потрібне для починання страйку, а робітники мають бути готові на дальші прикази.

Краєва Рада Робітничих Умовин у Вашингтоні пробувала ще в останній годині перед виданням страйкового приказу довести до якоїсь угоди, але Рада мусіла остаточно признати, що її заходи на ніщо не здалися.

ГОЛОВНІ ФАКТИ ПРО ТКАЛЬНЯНИЙ СТРАЙК.

Страйк має обняти всі ткальняні фабрики бавовни від стейну Мейн на півночі по стейт Алабама на полудні. У цьому промислі є коло 850 підприємств, котрі ведуть коло 1,280 фабрик. У них працює коло самих ткацьких варстатів коло 200,000 робітників. Ці варстати мають разом коло 31 міліонів веретен. Одначе з того числа тепер працює тільки коло 26 міліонів.

Головними центрами цього промислу є міста: Лоренс, Ловел, Фол Ривер і Ню Бедфорд, у стейті Месечусетс; Провиденс і Потакет, у стейті Ровд Айленд; Манчестер і Довил, в стейті Ню Гемшир; Деніелсон, в стейті Конетикот; Оґаста й Люистон, у стейті Мейн. Головними центрами в полудневих стейтах є: Ґастонія, Вистон-Сейлем, Ґрінборо й Белмонт, у стейті Норт Каролайна; Ґрінвил, Спартенберґ і Юніон, у стейті Савт Каролайна; Оґаста, Мейкон і Лаґрендж, у стейті Джорджія; Гонтвил, в Алабамі. Є теж великі фабрики в стейтах: Ню Йорк, Вірджінія, Тенесі, Тексас і Місісіпі.

Провідники юнії обчисляють, що ведення страйку буде коштувати коло міліона долярів на тиждень. Юнія має всіх фондів якраз один міліон долярів, але вона сподівається, що багато страйкарів буде діставати допомогу з федеральних допомогових бюр як безробітні.

ФОРД БУДУЄ ВЛАСНУ СТАЛІВНЮ.

ДІТРОЙТ (Мишиґен). — Моторова Компанія Форда постановила видати 12 і три чверти міліона долярів на виставлення нових сталевих фабрик.

Постанова має на ціли зробити Фордові фабрики автомобілів незалежними від сталевих підприємств. Будова буде тревати 8 до 12 місяців та буде коштувати понад 12 міліонів долярів. Як фабрика заліза буде готова, Форд думає виробляти 3,000 автомобілів на день.

ЗАВЗЯТА КАМПАНІЯ ПРОТИ КАНДИДАТУРИ СИНКЛЕРА.

САН ФРАНСІСКО. — Просто всі великі каліфорнійські ґазети виступають згідно проти кандидатури Аптона Синклера на уряд ґовернора стейту.

Для поборення цієї кандитури ґазети вживають звичайно „червоного построху": мовляв, на випадок вибору Синклера ґовернором Каліфорнії він поведе політику революції через банкротство, себто він буде старатися зреволюціонізувати стейт, довівши його вперед до банкротства. Кажуть далі, що до Каліфорнії наплинуть цілі „орди червоних".

БАНДИТИ ДОБИРАЛИСЯ ВЖЕ Й ДО РОДИНИ ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК. — Федеральні детективи арештували тут якогось Бенджемина Фреклина Варна, котрий, як каже поліція, належав до шайки викрадачів людей, котра пробувала зробити вимушення на родині президента Рузвелта.

Банда загрозила президентови, що вона викраде його внуків, якщо він не заплатить їй 168,000 долярів.

ЮНІЯ ЗАКИДАЄ ПІДПРИЄМЦЯМ БОРОТЬБУ ПРОТИ УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці каже в публичній заяві, що від останнього травня роботи в краю постійно зменшувалися.

Федерація Праці пояснює це погіршення кампанією підприємців проти програми президента Рузвелта.

ЧУТКИЙ ІНСТРУМЕНТ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Сейсмоґраф (інструмент до нотування потрясень землі) в обсерваторії Ля Плята занотував оноді потрясення землі від вибуху ґазоліни в рафінерії нафти підприємства „Стандард Ойл" у Кампані, яких 88 миль від обсерваторії.

У самій Кампані вибух спричинив страшне знищення, немовби там трапився справжній землетрус. Стіни потріскали, дахи домів повалилися, двері повилітали й кождий годинник у місті перестав ходити.

СТАВЛЯТЬ БАНКИРІВ НА СУД.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд за зловжитки при заряді банковими фондами 8 бувших урядників і директорів погибшого банку „Пелгем Нешенел Бенк".

СОВІТСЬКИЙ ПРОТЕСТ У БЕРЛІНІ.

Совітське посольство у Берліні зложило протест в міністерстві закордонних справ проти антисовітської пропаґанди, яку веде німецька преса, що „неправильно інформує читачів про господарські та внутрішні відносини в СССР, і про цілі совітської закордонної політики".

ДІСТАВ У СПАДЩИНІ 88 МІЛІОНІВ ЗЛОТИХ.

Тому 10 літ помер в Америці великий міліонер Даніель Петрас. Вмираючи, він сказав, що його завіщання можна отворити щойно за десять літ. Саме на днях те завіщання відчитано і на його основі один убогий варшавський купець отримав 88 міліонів.

ТАНЦЮЮЧА ДІВЧИНА.

Японські лікарі мають цікавий випадок: одна 18-літня Японка, Кида Сіду, повернувшись одного дня зі „свята весни", зачала танцювати. Родичі думали спершу, що це так з дівочої радости, може дівоче серденько заговорило... Але коли дівчина не переставала танцювати ані на хвилинку, родичі затрівожились, а ще більше звтрівожилися на другий день, коли дівчина зачала танцювати вже від ранку, і навіть обідала танцюючи. Закликали лікаря й він ствердив, що це такий нервовий випадок. Забрали дівчину до шпиталю, але вона й там увесь час танцює. Тільки, коли вже є зовсім змучена, вночі, вона засипляє на кілька годин, а як тільки збудиться, танцює наново.

ДОСЛІДИ НАД КОСМІЧНИМИ ПРОМІННЯМИ.

Асистент радіового інституту в Ленінграді, Вернов, сконструував апарат, що автоматично нотує імпульси космічних промінів у стратосфері. Цей апарат має велике значіння в ділянці стратосферичних дослідів, бо він працюватиме сам, без жадної обслуги на стратосферичних бальонах. Люди не мусітимуть ризикувати своїм життям.

ПАТРІОТИЧНИЙ ЗЛОДІЙ.

Поліція арештувала на Поморю герштa злодійської паньки, якогось Францішка Дрозда, що зі своєю компанією улаштовував виїзди за кордон до Східніх Прус і там крав та грабував. Суд засудив його на півтора року, та Дрозд вніс апеляцію, мотивуючи її в цей спосіб, що він, як великий патріот і горожанин Польщі, крав тільки за кордоном. Одначе апеляція не помогла — великий „патріот" пішов до Іванової хати.

ЗА МАҐІСТРАТСЬКУ ПЕЧАТКУ.

Зредукований урядник Єжи (Юрій) Дуда справив собі печатку львівського маґістрату і навчився підписувати трох радників. Добре йому було з цею печаткою: де прийшов — всюди його просили сідати, давали „на рахунок", величали „паном радцою". „Рахунок" виніс ось так кілька тисяч, за які Дуда між іншим набрав 10 тон вугля в міськім апровізаційнім заведенні. А тому, що все має свій кінець, отже й пана Дуду „розшифрували" і посадили на 14 місяців за решітку.

ПЕРЕКОНАВСЯ.

У Мориставн Меморіял Госпитал, Н. Дж., від поперень помер 15-літній хлопчина Джін Міл, котрий, не можучи пустити в рух трока, пішов шукати проточини в ґазоліновім збірнику з запаленим сірником у руці. Ґазоліна експльодувала, і хлопець помер 14 годин після випадку.

82-ЛІТНІЙ ЖИД І ЙОГО 17-ЛІТНЯ ЖІНКА.

У Варшаві одружився 82-літній Жид Абрум Боренштайн з 17-літньою гарною Жидівочкою. Коли сини робили йому закиди з цього приводу, Абрум виправдувався тим, що він одружився тільки для віна 2,000 зл., а як тільки його захопить певно в руки, зараз розведеться. Коли про це довідалася його молоденька жінка, побила старого парасолькою так сильно, що аж мусіла поліція інтервенювати.

ХАІМ КУПИВ ДОБРА ҐРАФА ЗАМОЙСЬКОГО.

На Виленщині відбулася ліцитація дібр ґрафа Замойського, що складаються з 8,000 га піль та лісів, багатьох промислових заведень, як електрівня, паровий млин, тартак і т. д. — усе загальної вартости коло 4 міліони зл. Добра ці купив варшавський купець Хаім Нагімовський за 425,000 зл.

НОВА „СТАВІСКІЯДА" У ФРАНЦІЇ.

У Франції викрили новий великий фінансовий обман, що своїми розмірами може гідно станути поруч свойого старшого брата з минулого року. Героями є тут директор одного французького банку, Лефевр, два Голяндці й один Американець. Вони випустили велику скількість т. зв. суеських акцій на загальну суму поверх 100 міліонів франків. Ці акції, що фабрикувалися в Італії біля Фльоренції, були так зручно підроблені, що навіть один з найважніших паризьких банків закупив їх на суму 11 міліонів, не підозріваючи тут ніякого обману. Ціла ця чесна чвірка сидить в арешті.

НЕ ХОТІЛИ РАТУВАТИ, ПІДУТЬ ДО БЕРЕЗИ.

В тарнобжеському повіті підчас повені залило кілька сіл. На приказ старости громади мали дати робітників для забезпеки перед повінню. В Розвадові поліція визначила між іншими шість Жидів. Вони не хотіли йти до роботи, бо казали, що мусять іти на меч копаного мяча в Рудніку над Сяном, а поліція хай собі бере людей з костела з богослужения. І пішли. На приказ судді окружного суду в Ряшеві тих Жидів арештували. Грозить їм кара до трох літ. Незалежно від того адміністраційна влада поставила внесення, щоби тих аматорів спорту вислати до Берези Картуської.

ЗА ВИСЛАВЛЮВАННЯ БІЛАСА Й ДАНИЛИШИНА.

Дрогобицький суд присудив трох Українців, Тучевського, Шевця і Стація, уч. V. кл. ґімн., на 8 міс., а Пільчука, рільника, на 3 місяці тюрми за вислявлювання памяти Біласа й Данилишина.

НОВИЙ ВИНАХІД МАРКОНІЯ.

В ґенуенському заливі, в порті Сестрі Лебанде, відбули цікаву пробу з новим винаходом Марконія. Винахід дозволяє причалювати кораблям до берегів і портів навіть підчас найгустішої мраки; що більше, дозволяє він кермувати кораблем з морської ліхтарні. В обох пробах досвіди вдалися надсподівано добре.

До кермування кораблем уживають короткохвилевої радіостації, яка діє на хвилі 60 цм. Радіостація знаходиться підчас проб на висоті 90 м. понад рівнем моря.

Досвіди переводили з корабля „Електра", де було багато вчених і журналістів.

БРАЙТОН — МІСТО „МАКАБРИЧНИХ ВАЛІЗ".

Таку назву здобуло собі англійське місто Брайтон після цього, як поліція три рази зчерги відкрила в місцевім залізничім магазині валізи з трупами молодих жінок. В першій валізі, ягку названо потім „валізою ч. 1.", відкрито кадовб молодої жінки, без ніг і голови. Невдовзі потім відкрили другу валізу, в якій були ноги молодої жінки, що без жадного сумніву належали до жінки з валізи ч. 1. Найславніші детективи Скотленд Ярду, не могли знайти найменшого сліду жахливого вбивника. Вправді арештували якогось Італійця, Манціня, який не міг відповісти на питання, де під цю пору перебуває його любовниця, танцюристка Вайолет Мае. Одначе Італієць доказав, що він є рушучо невинний, тимбільше, що Вайолет Мае має 42 роки, а вік жінки з валізи ч. 1. оцінено найбільше на 25 літ. Італійця випущено, а ось пронеслася третя жахлива сензація: в залізничім магазині знайдено третю валізку з трупом жінки, тим разом Вайолет Мае. Італійця зараз же арештували і він признався до вбивства своєї любовниці, але заперечив свою співучасть у вбивстві першої жінки. Слідство виявило, що дійсно мається тут до діла з двома ріжними вбивствами. Ціла та історія з макабричними валізами викликує в Анґлії несамовите враження.

ЯПОНСЬКИЙ „СОЛІНҐЕН".

На світових ринках появилося багато японських сталевих виробів з написом „Солінґен". Як відомо, фабрики сталевих виробів у німецькім місті Солінґен тішаться світовою славою. Cповидно виглядало би так, що Японці нарочно підсувають назву „Солінґен", як певного роду реклямовий трик. Тимчасом тут нема ніякого трику. Біля Токіо є справді місто Солінґен, у якому є справді фабрики сталевих виробів і Японці мають повне право стемплювати свої вироби написом „Солінґен". Інша річ, що при хрещенню новозбудованого міста з фабриками сталевих виробів Японці думали про німецький Солінґен. Щож — навчилися від Европейців.

МУРИНИ БУНТУЮТЬСЯ.

В південній Африці Мурини створили тайну орґанізацію і масово винищують анґлійських кольоністів. Анґлійці задумують переселити всіх цих Муринів у глиб Африки.

ПЕРЕДВОЄННІ ХМАРИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ЧОРНІШАЮТЬ

ЯПОНІЯ НЕ ПЛАТИТЬ СХІДНЬО-КИТАЙСЬКІЙ ЗАЛІЗНИЦІ ЗА ПЕРЕВІЗ ВІЙСЬКА.

ХАРБІН (Манчуко). — Японське воєнне командування в Манчуку затримало 370,000 єн із заплати Східньо-Китайській залізниці за перевіз японських військ. Досі Японія точно розраховувалася з залізницею за всі перевози. Японці кажуть, що ці гроші вони затримали для заплати шкоди, яку спричинили їм ріжні банди, що нападали на залізницю та на Японців.

До того Японці додають, що ті банди зорґанізувало російське військове командування. На стації Поґранічная, що лежить на кордоні Манчука й Приморської области в напрямі на Владивосток, японська і манчуцька влада замкнули залізнодорожний робітничий клюб. Причини замкнення клюбу не подають.

ЯПОНІЯ ПРОВОКУЄ РОСІЮ ДО ВІЙНИ.

МОСКВА (СССР). — В офіційному повідомленню з Хабаровська говориться, що Японці свідомо провокують Росію до війни. В тій цілі вони ведуть кампанію проти російських установ та урядників на Східньо-Китайській залізниці.

На утриманню Японії знаходяться російські цареславні орґанізації, які беруть участь у кампанії проти совітських консулятів, інституцій та ріжних орґанізацій і осіб.

ЧОМУ ГІНДЕНБУРҐ БУВ У ДИМІСІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Після опублікування деяких документів та листів тепер уже нема в нікого сумніву, що в 1911 році Гінденбурґ був приневолений піти до димісії з армії, коли він був ще в повній силі й у воєнній здібности. Справа в тому, що на маневрах Гінденбурґ "розбив" армію, якою командував сам кайзер.

В Німеччині було установлено так, що кайзер все виграє й завжди він перший, але Гінденбурґ це зіґнорував і виконав чесно своє оперативне завдання. На докір кайзера, що Гінденбурґ „розбив" його неслушно, останній відповів, що колиб це була справжня війна, то він полонив би кайзера й захопив би Берлін.

МУСОЛІНІ ПРАВИТЬ АВСТРІЄЮ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Бувший віцеканцлєр в уряді Дольфуса, Франц Вінклєр, заявив, що Австрія знаходиться цілком в руках Мусолінія. Він каже, що теперішній віцеканцлєр фон Штаремберґ стоїть на службі Мусолінія вже кілька років, і що був час, коли Дольфус хотів позбутися Штаремберґа як команданта фашистівських дружин.

Свого часу Штаремберґ одержував також гроші від канцлєра Шоберта, які видавано йому з фондів, що склали великі фінансісти для боротьби проти комуністів. Далі Вінклєр твердить, що вся протинімецька політика Австрії подиктована з Риму.

ІТАЛІЙЦІ СПРОСТОВУЮТЬ.

РИМ (Італія). — Преса рішучо спростовує всі заяви Вінклєра, що нібито Австрія знаходиться під управою Мусолінія. Преса також говорить, що ні Мусоліні, ні ніхто інший в Італії ніколи не давали грошей Штаремберґови.

НІМЕЧЧИНА НЕ ПЛАТИТИМЕ СВОЇХ БОРҐІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Економічний диктатор Німеччини й голова державного банку, Шахт, заявив, що Німеччина не зможе ще довгі роки платити своїх заграничних борґів. Тому він говорить, що всі держави, яким Німеччина борґує, повинні погодитися з тим, що Німеччина буде мати довшу мораторію.

Про репараційні борги та про їх сплату за пляном Йонґа тепер нема що й думати. Держави переможці мусять погодитися з тим, що вони їх ніколи не отримають від Німеччини економічного відродження, якого ще непомітно.

ЗАМІСЦЬ ШЕВЧЕНКА — ЛЄНІН.

КИЇВ (Україна). — Як відомо, большевики все обіцюють поставити в Києві памятник Шевченкови. Та для нього вони не можуть „вибрати місця" як колись царська Росія не могла „призначити місця" для памятника.

Зате за постановою ВУЦК вибрано комісію, яка має спішно „знайти місце" в Києві для памятника Леніна, що на нього конкурс уже розписано. Отже в Києві замісць памятника „сепаратистови" Шевченкови, скоро буде стояти памятник „сабірателю землі русской" — Ленінови.

ПІД ВОЄННИЙ СУД ЗА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Перед румунським військовим судом у Ясах ставав студент Українець за те, що навчав у Чернівцях підчас вакацій дітей української мови. Студента звільнено від кари лише тому, що цим способом він заробляв собі на життя й не мав на увазі ніякої політичної діяльности.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧЕРГОВА ПОЛЬСЬКА ЗРАДА

„Нема диму без вогню", а тому треба вважати, що мають під собою ґрунт відомости французької та іншої преси про те, що Польща й Німеччина підписали таємний військовий договір. Договір цей подиктований Польщі бажанням якнайскорше здійснити свої великодержавно-імперіялістичні мрії. Щоб розвязати собі руки на півночі та на сході, Польща за всяку ціну шукає порозуміння зі своїм західнім сусідом, Німеччиною. До підписання договору з Німеччиною Польщу підштовхнуло ще й те, що Франція знову вернулася до своєї традиційної русофільської політики й тепер скрізь протеґує радянську Росію.

Польсько-німецький договір, який розвязує руки Польщі в експанзії до берегів Балтійського моря, дає крайнім польським імперіялістам реальну надію на збудування держави від „моржа до моржа". Очевидно, що, закріпившись на берегах Балтійського моря, Польща думає всю свою експанзію направити на схід та на південь, де на рахунок українських земель вона буде шукати виходу до Чорного моря. В цьому Польща стрічається знову з Німеччиною в її „Дранг нах Остен". Очевидно Польща сподівається, що й тут вона зможе також розмежувати свої інтереси з німецькими, як вони вже розмежували їх у Прибалтиці.

Отсим польсько-німецьким таємним договором не лише завязується перший вузол, який дає надію польським великержавникам на здійснення їх стародавньої мрії, але він таїть у собі постійну небезпеку для миру й спокою в Европі. Не буде трівкого миру так довго, як довго Польща й Німеччина не відмовляться від свого імперіялізму й не припинять спроб запанувати над тими землями, що знаходяться над Балтійським морем та на схід і південь від них. Не лише ті народи, яким належаться ці землі, але й інші европейські держави очевидно будуть усіми силами противися цим намірам Поляків і Німців, що повстали на ґрунті хоробливих імперіялістичних намірів.

Зокрема в цьому договорі виявилася ще раз, і то дуже яскраво, ота традиційна від віків польська зрадливість та невдячність. Адже Франція найбільше причинилася до того, що з повоєнного хаосу повстала сучасна Польща. Франція творила її як противагу Німеччині і як чинник, що причиниться до стабілізації та зрівноваження становища на сході Европи. А тепер перший камінь, що приносить руїну всім плянам і намірам Франції, жбурнено рукою „лицарських" зрадників, які не знають вдячности. Франція тепер може сказати, не помиляючись: „Пригріла в пазусі гадюку" й ця гадюка, Польща, першим ділом кусає свою добродійку.

Е. Онацький.

В 15-ТІ РОКОВИНИ ЗДОБУТТЯ КИЄВА

Тогочасні враження в Італії.

Коли на віддалі пятнацятьох років проглядаєш тепер витяги з італійських часописів, щоби скласти собі точну уяву про враження, яке викликало в Італії здобуття Києва обєднаними військами Соборної України, то мусиш признати, що — за винятком деяких окремих органів преси — всі затримували позицію вичікування, не впадаючи ані в ентузіязми, ані в скептицизм. Україна для величезної більшости італійського громадянства була тоді ще занадто мало знана, пропагандивна діяльність Української Місії щойно почалась, а російське посольство та ріжні польські пропагандивні органи ввесь час намагалися ту діяльність спаралізувати й не дати Італійцям можливости скласти собі ясну ідею про цілі й ідеали українського національного руху.

Рішучо **москвофільську** і „єдинонеділимську" позицію займав римський щоденник „Іль Пополо Романо", в котрому „працював" Росіянин (мабуть Жид) Владимир Франкель та співпрацювала „малоросіянка" Полторацька, що „інформували", як тільки могли. Але таксамо рішучу **українофільську** позицію займав мілянський щоденний „Іль Пополо д'Італія", орган молодого фашизму, який тоді щойно народжувався, де нашими великими приятелями були сам директор Беніто Мусоліні та Ніколя Бонсервіці, пізніше вбитий, як і Петлюра, в Парижі.

Інші часописи трималися більше-менше невтрально, містили комунікати й звістки, що походили від ріжних агенцій і пропагандивних центрів, але стримувалися від коментарів.

Саме за кілька днів до близької перемоги українського війська над московськими большевиками Мусоліні вмістив у „Пополо д'Італія" програмову статтю за своїм повним підписом, і в ній намітив той напрямок італійської політики, що був від того часу кілька разів — в тому числі й цього року — ним потверджений: „Лицем до Сходу!". „Поволі — писав він — схід Европи, від Адріятику до Чорного моря, від Балтику до Середземного моря, систематизується. Польща, з якою ми вже розпочали торговельні зносини, Чехословаччина, Румунія, Болгарія, входять в нормальне життя. Україна також починає віднаходити свою давню рівновагу".

І в звязку з цим він додав: „На Сході Европи знаходяться народи, надзвичайно багаті потенціонально; народи, які можуть відкрити нам натуральне, чудове поле для економічної й інтелектуальної експансії. Там знаходяться народи, **які мають потребу**, щоб їм хтось допоміг. Наша політична діяльність мусить бути узалежнена від потреб нашої економічної діяльности".

В тому самому числі (з 26 серпня) знаходиться й друга замітка, що подається ніби як коментар до статті Мусоліні: „Вугля з України для цілої Европи", яка так закінчується: „Отже є бажання, щоб Україна, віднайшовши внутрішній спокій та політичну й економічну незалежність, могла побільшити свою продукцію і звільнити Европу від усяких турбот щодо браку вугля".

Цілком ясно, що звістку про здобуття Києва зустрічають у редакції „Пополо д'Італія" з незвичайним ентузіязмом і коментують у таких словах, що зраджують стиль Мусоліні:

„Подія є епічна. Ніколи ніякий нарід не змагався за свою свободу з більшою вірою. Ніколи ніякий нарід не боронив свого права на незалежність у трудніших умовинах. Загрожений польською та румунською зажерливістю, поборюваний єдинонеділимцями, без зброї, без усяких засобів, сам один, під байдужими, чи підозріливими поглядами цілої Европи, український нарід звільняє свою територію від большевицької чуми і знову здобуває свою столицю. Вільні народи є зворушені видовищем такої величі, хочби їх уряди й не хотіли нічого про те знати. Київ, батьківщина Гоголя, є нарешті вільний від азійської чуми. Українці боронять не лише самих себе, але цілу Европу".

„Іль Пополо Романо" натурально стримався від усяких коментарів.

Але, як відомо, Українці мусіли звільнити Київ, внаслідок зрадницького нападу військ Денікіна. І „Пополо д'Італія" знову коментує:

„Брак місця не дозволяє нам відзначити, як би ми хотіли, великий злочин, що поповнили єдинонеділимці. Москалі є чужинцями на Україні й окупація Києва в імя Векикої Росії є найогиднішим замахом на свободу народів".

Перемога Українців над большевиками і пропаганда „Пополо д'Італія" всеж таки мали вплив і на офіційні італійські кола: Військове міністерство видало наказ, щоби всі Українці, військові полонені, які знаходяться на ріжних роботах, були сконцентровані по таборах і виявили своє бажання, в яку частину українських земель вони хотіли би повернутися. Були проєкти витворити з тих українських полонених нову велику українську армію.

НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ РУХ СЕРЕД МОСКОВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

(УП) Вже від довшого часу помічається серед московських емігрантів у цілому світі рух над створенням серед еміграції одноцільної національно-московської організації, яка відповідалаб і духови часу й повставшим у світі обставинам, і, головно, яка при нових обставинах змагалаб до тих самих цілей, у боротьбі за які Москалі опинились на еміграції. Події останніх часів, що звязані, посередньо чи безпосередньо, зі спробами установити якийсь приємлимий для світа лад на просторах теперішньої московської імперії, викликають серед емігрантів побоювання, що їх ідеал „неділимої Росії" готов обернутися в ніщо, бо ті події в своїх тенденціях прямують до розбиття „неділимої" на її складові національні частини. Московським большевикам вдалось було на деякий час, під плащиком комунізму, вдержати цей розклад. При цьому одначе вони загналися в сліпий кут з насаджуванням нових реформ порядку в „неділимій" і мимоволі зруйнували в основах те, до чого зміряли в роках 1918-1920. Нині повернулися часи 1918 року й небезпека розпаду „неділимої" далеко гостріща, як була тоді, бо за той час значно зросла національна свідомість поодиноких націй — складових частин теперішньої імперії. А ті нації добачують свій ратунок не в спасенні цілости „неділимої", а в звільненні поодиноко з рам тоїж „неділимої".

Це дуже добре бачать московські емігранти, це бачать також і московські комуністи. З цього приводу почалася між емігрантами метушня, почалося шукання метод, які белиб до осягнення зміни системи правління в „неділимій" і заразом перешкодилиб її розкладови на поодинокі національні держави. Поділ московської еміграції на табори за- і противбольшевицький мають одну і туж саму ціль, а саме вратувати „неділиму". Ліва еміграція є тої думки, що треба ратувати „неділиму" до спілки з большевиками большевицькими методами „огнем, мечем та голодом" при умові, що московські большевики завернуть у чисто національний бік. Для підтвердження такої методи мають ліві Москалі свої аргументи, які недвозначно промовляють за те, що серед Москалів-большевиків така еволюція відбувається і дає практичні наслідки. Права еміграція висловлюється проти комунізму і за заведення революційним порядком нового ладу в „неділимій", але знову таки під умовою вдержання „неділимої" в цілости. Обидва табори ріжняться між собою лише методами, а не ціллю, хоч з деяких моментів пресової полеміки можнаб вносити, що ріжниця між ними далеко глибша. Ці два табори діляться в свою чергу на безконечну скількість ґрупок, які в загальних рамах по своєму підходять до розвязки цієї проблеми, але цей поділ також не є сутевий. Всежтаки приходиться ствердити, що оба ці табори серед московської еміграції не відповідають духови часу, духови опанувавшого світ модерного націоналізму у всіх його проявах у практичному житті.

Щоб заповнити цю прогалину політичної дійсности без зречення старих ідеалів, виступає тепер на арену боротьби за „неділиму" третій чинник, а це ґрупа національно-фашистівська. Ще з початком минулого року розходились чутки, що десь там на Далекому Сході, під опікунчим крилом Японців, твориться ґрупа московських національ-фашистів, яка відкидає всякі партійні програми та догми, а ставить собі за ціль лише боротьбу за „неділиму" в національній формі. Що це за національна Росія, трудно було узнати, бож загально відомо, що російської нації як такої нема, і що Росія — це була і є назва держави, а не нації. Цю ґрупу піддержує фінансово якийсь московський міліонер з Америки, Вонсяцький. Тепер перекинувся цей рух і в Европу серед московської еміграції. Її організатором став бувший штабовий старшина старої армії, що переживає десь на Балкані. Подекуди він має успіхи, як у Берліні, де до нього перейшли всякі певні й непевні елементи з бувшої конюнктурально-сезонової московської ґрупи Ронда, націонал-соціялістичного типу. Ця ґрупа по своїй ідеї творить той новий чинник, що виповнює прогалину, яка заіснувала між обома еміґрантськими таборами з їх старими ідеями з одного боку і з дійсністю, витвореною ненависною Москалями-большевиками, з другого. А ціллю їх є вдержання при житті „неділимої", як і у всіх інших. Лише методи інші.

Для українського громадянства цікава й сама ціль організації і методи, якими думається осягнути ту ціль. Ціллю є „неділима Росія" з новим додатком „національна". Під цим поняттям розуміють московські фашисти дещо інше, як інші Москалі. Під „російською нацією" розуміють творці нової організації сукупність усіх народів заселюючих теперішню московську імперію і споєних духовими та економічними інтересами та принявших московську культуру. Отже в них „російська нація" складається з народів. Нову національну Росію представляють вони собі як синтезу ідеї російської нації в одну державну цілість з широкими внутрішніми автономіями та федерацією окраїн. До головних сфедерованих членів зачисляють вони Московію, Україну, Білорусь, Кавказ, Сибір та середну Азію, а до автономних—Крим, козацькі землі та Далекий Схід. Дають вони крім того ласкаво дозвіл всім плекати свою національну культуру. Ріжниця між московсько-большевицькою та московсько-фашистівською програмою є лише та, що фашисти є проти комунізму, а комуністи проти фашизму. В суті річи й одні і другі змагають до панування Москалів над не-Москалями. Від кого залежні будуть автономні області, невідомо. Теж саме проповідують частинно й інші московські еміґрантські організації, зазначуючи при цьому й бажану їм державну форму тої „неділимої". Нові фашисти зазначують, що правити „неділимою національною Росією" буде той, хто звільнить її від комунізму. А коли це буде Українець? Це не виключене, тому, що нині трудно припускати, щоб Москалі, які здавна звикли до „общини", цебто до примітивного комунізму, нагло хотіли її позбутись та валити комунізм. Визволення може прийти лише з боку тих немосковських народів, що не признають комунізму-общини, цебто з України.

Методи вже ясні зі сформульовані цілі. Мусять бути „неділима імперія". Старій ідеї надано нову формулу і при її помочі думається заманити народи до помочі в будові і вдержанні при житті „неділимої".

Слідкуючи за розвоєм московського націоналізму серед еміґрації, цікаво відмітити те, що ця еміґрація вміє себе приміняти до обставин, не здаючи ні на хвилину раз вибраної цілі. Нова організація з новою формулою для поняття „російської національности" зявляється тоді, як небезпека розпаду „неділимої" найбільша. Зявляється вона на те, щоб охопити собою всі ті елементи, що досі ще не зорганізовані в московському фронті, або з ріжних тактичних міркувань відносно програм еміґрантських партій, або що не вспіли ще зорієнтуватись, на який бік їм стати: чи за вдержання „неділимої" при житті, чи за визволення уярмлених нею націй. Для тих то останніх придумано формулу, що „російська нація складається з народів" і т. д.

Для Українців все це є лише покажчиком, якими ідеями живе московська еміґрація і як їй тяжко погодитися з невідкличним розпадом „неділимої" на окремі незалежні держави. Це промовляє дальше за те, що нам прийдеться звести рішаючий бій за нашу незалежність як з московськими комуністами так і з антикомуністами, якіб гнучкі й уступчиві вони не були в національному питанні.

Цікавим теж являється факт, що ця нова московська фашистівсько-еміґрантська організація звязана таксамо, як і всі старі московські партії, з непевними русофільськими і для самостійної України ворожими колами в Чехії і в Польщі.

М. С.

К. Макушин.

ХІБА КУЛЬКА В ЛОБ.

(4)

— Очевидно. Бо ви позлоститеся; як зможете, то комусь поломите кости. Після того вам вже буде добре. Та не кождий годен так...

— Очевидно, як хто болван, то стріляється...

Блідий панок затрясся і спитав:

— Що ви сказали?

— Я сказав, що як хто болван, і задереться з життям, то стріляється. Відморозить собі вуха на злість бабуні. Ая!

Кажучи се, любий маляр Юрко легко спаленів і додав лагідно й сумовито:

— Хіба, що хтось має справді тяжку журу.

Блідий панок глянув з великим довірям на маляря і спитав, поволи цідячи:

— А коли би вас зрадила жінка, любий пане? Що ви тоді зробили би? Чи се тяжка жура, чи може ні?

— Тоді я застрілився би, та цілком з іншої причини. Не тому, що вона зрадила мене, а тому, що я взагалі женився.

Маляр глянув зпід лоба на тихого товариша і спитав лагідно:

— Жінка зрадила вас?

— Так! — зойкнув товариш.

— Псякрев! — бовтнув маляр.

Осінний дощик мрачив ганебно. Галузи дерев, котрими трусив гістеричною атакою зимний вітер, тріщали. Навкруги ні живого, ні мертвого духа.

Блідий панок присунувся ближче до маляря, котрому серце тануло, як віск. Глядів на бідного самовбивника милосердно і сердечно.

Буйний сидів з руками в кишенях пальта. В правій руці мав страшний револьвер, котрому мабуть то дуже скучно було сидіти в скритку без ніякої роботи.

Оба самовбивники довго мовчали. Бідний, блідий, зраджений муж хлипав крізь ніс. Троха з зимна, троха тому, бо в очах заіскрилися сльози. Маляря зачало се сильно розстроювати, бо його нерви були дуже вразливі на людське горе.

Своє зворушення маляр став показувати якимсь предивним пирханням, як то робить гіпопотам, коли вирине з води. Нарешті спитав голосом, будьтоби цілком байдужим на справи сего і того світа:

— Ви застрілитеся невідкличо?

— Невідклично.

— Чи конче на сій лавці?

— Вже сиджу тут, отже тут... Вже не маю сили пересістися на іншу лавку.

— То може я вам на заваді? Як так, то я відійду.

Блідий панок глянув на маляря благально і з жахом.

— Ні! — сказав. — Сидіть!

— Боїться, — погадав маляр і голосно додав:

— Ви дуже зденервовані... То дуже недобре... Коли хто хоче застрілитися, то повинен бути спокійний...

— Я три ночі не спав!

Маляр розсердився.

— Як то? Ви три добі мучилися і щойно нині вийшли застрілитися? Ви нездара, любий пане! І то через кого? Через бабу! Не кажу, як би ви мали якусь справжню прикрість: щоби ви, приміром, руку зломили, щоби вас зуб болів, або щось таке... Ви мали гарну жінку?

— Для мене була гарна... Іншим подобалася... на мою біду.

— Хоч би й гарна, то що з того? Зрадила вас, то зрадила. Чорт її бери! Се, що ви про те довідалися, то ваш чистий зиск. Інакше зраджувала би вас далі, і ви їй вірили би. Ви годували би її і причепурювали для іншого. Що вам ще треба? Та й вона може добре, що жінка вас зрадила...

— Як, як?

— Се просте. Виглядаєте дуже чесно. Сказать би, вас шкода на мужа.

Блідий самовбийник усміхнувся крізь сльози, і крикнув здивований:

— Що ви кажете?!

Кажу правду. На що порядному чоловікови жінка? Чи ви бачили, коли маляря з жінкою? Правда, що ні!

— Та не бачив.

— Отже бачите. Нехай, що який необачний випадково оженється, то за тиждень іде на почту, чи куди там з таким заходиться, і бере розвід... А ви через жінку хочете стрілятися! Знаєте, пане, що таке іритує. Що за глупота! Вона зраджує вас, має з того потіху, ви гризоту. І ви ще вступаєтеся їй з дороги? Бабу викинути на лоб і церемонія скінчена...

— Так годі, любий пане.

— Чому годі?

— Церква також значить щось.

— Не згадуйте мені сего льокалю, як не хочете, щоби мене нагла кров залляла. Велику каменицю і взагалі свій великий маєток, який мені належався, мій стрийко умістив там.

— Яким способом?

— Таким, що записав на боже і витягнув ноги.

— А скандал?

— Скандал, пусте! Більший буде скандал, як завтра винюхає вас тут яка собака. Зрештою, який скандал? Чи ви архикнязь, чи що, що журитеся скандалом? Чорт бери скандал. Мене раз на головній вулиці арештував поліцай, бо гадав, що я вломник. Мені було байдуже. Ціле життя, любий пане, то один скандал... і то великий скандал!

Блідий панок сумно хитнув головою, бо додумався до того, що маляр має рацію. Маляр, захочений тим, розпочав проповідь, як який златоустий:

— Бігме! Як ви нині пальнете собі в лоб, то ніколи не подам вам руки. Бо я мержуся такими, що з такої дрібної причини, як зрада жінки, стріляють собі в лоб. Чи ви гадаєте, що ваша жінка, вже зрадивши вас, дуже тим зажуриться? Як думаєте так, то у вашій голові нема ладу. Вдова купить собі чорну сукно і буде підмалюватися, щоби видаватися блідою на лиці. Гого! Пане! Хто як хто, а я знаюся на жінках!

Бліде лице незначно усміхнулося і загикуючися каже:

— Може ваша правда, любий пане. Та, бачите, як я не зійду з сего світа...

— Сей світ нехай чорти возьмуть!

— Про мене, нехай возьмуть... отож як я з нього не вступлюся, то що буде з моїм гонором?

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НАЗАДНИЦЬКО - КОМУНІСТИЧНА СПІЛКА.

На зїзді єзуїтів у Савт Норвоку, в стейті Конетикот, відомий католицький священик Волш сказав у відчиті про „Найру", що проти „Найри" обєднують свої сили в Америці консервативні комуністи. О. Волш сказав, чому комуністи лучаться з консервативними: комуністи знають, що як повівдеться кампанія президента Рузвелта проти кризи, то пропаде в Америці комунізм. Одначе о. Волш не сказав, чому американські назадники лучаться навіть з комуністами, якщо йде про повалення „Найри". Треба було додати, що комуністи сподіваються, що по невдачі „Найри" прийде комуністична диктатура на зразок російської, а назадники сподіваються, що по невдачі „Найри" прийде капіталістична диктатура, в роді німецької або італійської.

ЄЗУЇТИ Й ЖИДИ.

Говорив на цьому зїзді єзуїт о. Дж. Ф. Х. Мерфі. В дискусії над відчитом про міжнародне жидівство єзуїт Парсонс характеризував Жидів так:

Вони мають величезну здібність проникнути думкою в справу, певну завзятість і інтензивність характеру, серіозність, витревалість і здібність до тяжкої праці. Цими прикметами о. Парсонс пояснює, що Бог вибрав цей народ на видання Божої Матери. Рівночасно з тим Жиди визначаються інтензивною відрубністю, котра заставляла інші народи відноситися до Жидів ворожо.

Зібравши докупи признаки Жидів, єзуїт Мерфі сказав, що з Жида дуже добрий єзуїт. Це доказано вже історією. Другий генерал єзуїтського чина був єзуїт з жидівського роду.

Який успіх мають ці єзуїти в наверненню Жидів, не сказано. Самі Жиди оповідають собі про такого Жида, що став християнином, раз цілими годинами говорив до великого збору Жидів, а, не навернувши ні одного Жида, звернувся до них із закидом: „То ви такі Жиди, що не дасьте другому Жидови навіть на хліб заробити?!"

НОВІ ПРОФЕСІЇ.

У посмертних згадках про людей, що померли в середу, подано між іншим, що один був елефоновим інжиніром. Такої професії 50 літ тому не було. Ще в 1931 році у віденських газетах у рубриці „25 літ тому" писалося, що 25 літ тому до Відня приїхали французькі механіки закладати телефони, бо в Відні нема ні одного техніка, котрий це вміє.

Про іншого покійника написано: писав оголошення про продаж землі. Це ще новіша професія. Тут ще 30 літ тому певно не було людей, які спеціально присвячуються писанню оголошень про торговлю землею.

Старі професії пропадають, а нові виростають.

ЩО ВЧЕНИЙ, ТО ВЧЕНИЙ.

Лос, начальник відомої стейтової тюрми Синг-Синг в Осинінг, Н. Й., каже, що люди, котрі покінчили високі школи, попавши в тюрму, заховуються дуже добре.

Ось і маємо ще один аргумент за вищі школи.

КИТАЙСЬКИЙ РОЗУМ.

У своїх подорожах по світі американський гуморист Вил Роджерс пізнався ближче з багатьома національностями. Недавно він схарактеризував здібність Китайців до злуки, питаючись:

Чи є що в світі такого розумного, як один Китаєць, і чи є що в світі дурнішого від двох Китайців?

Боберський Іван.

ОРҐАНІЗАЦІЯ

(Відчит, висланий на Другий Зїзд „Товариства Українських Професіоналістів" у Шікаґо в серпні 1934.)

(2)

6. Подер черевики.

Був час, що не вистарчало написати лист до своїх знакомих, але треба було його виcлати післанцем. Післанець ішов пішки, або їхав на коні. Добре змучився, заки відбув дорогу і мусів уважати, щоби не зґубив листа, або щоби йому хто листа не відобрав. Добре задихався, заки дістався, а коли вернувся, боліли його кілька днів ноги і крижі, а мусів також подерті черевики дати направити.

7. Все за пять центів.

Стоїть будинок, малий, або великий з написом „почта". Купуємо в одного чоловіка при вікні марку за пять центів, наклеюємо її на горішнім правім розі адресової сторони листа і мечемо лист в шпару почтової стіни, де написано: „Листи". Другий чоловік на почті бере наш лист з коша при шпарі, кладе на стіл, прибиває печатку, читає адресу і мече його в міх з написом: „За море". Третій чоловік завязує міх і кладе його до авта, четвертий везе міх з листами на залізничий двірець, пятий кидає міх у залізничий вагон, шестий пускає в рух льокомотиву і завозить міх над море, семий витягає міх з воза, мече міх в авто і відвозить до корабля. Осьмий свище сиреною так, що цілий порт здрігається і жене корабель через Атлянтійський океан аж до Шербурґа у Франції. Девятий витягає міх з нашим листом з корабля. Десятий ладує його в трок і відвозить до поїзду Orient-Express. Одинацятий жене цим гарним поїздом через Відень до Цареграду, але у Відні дванацятий чоловік витягає міх з вагона, виділює листи на ріжні сторони і дає наш лист в другий міх з написом "Lemberg". Тринацятий чоловік завозить автом міх з нашим листом на Nordbahnhof у Відні і віддає до поспішнього поїзду на схід. Чотирнацятий чоловік пускає льокомотиву з довгим поїздом через Прерів, Краків, Перемишль і стає у Львові. Пятнацятий переладовує міх на авто і везе його на почту при вулиці Словацького. Шіснацятий отвирає міх і розділює листи між листарів. Сімнацятий заносить лист відповідно до адреси на вулицю Руську число 20, „Сокіл-Батько". Там отвирають його і читають:

„Поздоровляю Вас з усім добром. Я здоров і такого здоровля Вам бажаю. Посилаю Вам чек з моїм підписом на два і пів доляра. Запишіть, що я купую один квадратовий метер львівської землі під український город. Я заробив ці гроші дуже тяжко, але я хочу, щоби наш нарід став свобідний. Здоровлю Вас щиро при Вашій роботі для нас всіх". Підпис — чий? Ваш.

Ця пересилка листа коштує лишень пять центів, а за ці гроші сповнює кождий з почтової орґанізації по дорозі свою часть роботи, виконує її докладно і на час. Лист доходить до ціли таксамо безпечно, як колись осібним післанцем, який ніс його в торбі і тримав палицю в руках, щоби мав чим боронитися. Ми бачили зорганізовану працю у великій редакції. Там була вона по більшій части рівночасна. При перевоженню листа приходять части праці, одна по другій; це є чергова праця. В кождій зорганізованій праці знаходимо роботу рівночасну і роботу чергову. Коли один чоловік працює, як цей редактор, що все сам виконував, або як фармер-відлюдок, що також сам все робив на фармі, то така праця не є зорганізована. Зорганізована робота зачинається при що найменше двох людях.

8. Як орґанізується пустар.

Приїде емігрант зі старого краю в пустар Америки, чи Канади, бере фарму, працює якийсь час сам, а вкінці спроваджує жінку. Праця ділиться вже між дві особи. Господар працює коло поля, господиня робить роботу в хаті. Це вже зорганізована робота. Дві особи працюють і доповнюють ся в роботі.

За якийсь час прибувають в колицю поодинокі люди, беруть фарми, спроваджують свої жінки й ціла околиця розпадається на окремі господарства. Пустар поділився. Одначе люди відчувають, що не можна цілком відділитися. Один потребує другого, а всі потребують мати приступ до залізниці. Зпочатку відділюються, потім лучаться, щоби спільно покрити видатки на дороги між собою і на дорогу до залізничої стації. Опісля видять, що потрібна є для їх дітей школа і це знову лучить їх. Будують церкву, будують просвітний дім; кождий дає свою часть роботи і свою часть гроша. Розділені злучилися роботою для цілі, яка стала важною для них всіх, як жерело води, до котрого ідуть люди з усіх боків, щоби заспокоїти спрагу.

Що діється дальше? Люди напливають, розбирають землю і на великім просторі, який був пустий, мочаровитий, зарослий корчами, виростає багато фармерських хуторів, доми, стайні, комори, шопи на рільничі машини. Будується більше шкіл, повстає більше шкільних „дистриктів". Тепер приходить дальший ступінь орґанізації. Люди кількох шкільних дистриктів лучаться в одну громаду, з англійська „муніципал", вибирають муніципальних радних і війта, а ця муніципальна рада стягає податки на потреби цілого муніципалу: на школи, дороги, боротьбу з бурями, на шпиталь.

Однак орґанізація не лишається на цім ступні. Люди, які поселилися на давнім пустарі, фармері, склепарі, ремісники, робітники вибирають послів до краєвого сойму, це є до сойму стейту в Америці, а до сойму провінції в Канаді. Вони вибирають також послів до парляменту в Канаді, а до конґресу в Америці. В цей спосіб мають вплив на порядок в цілій державі і на головний провід держави. В Америці верховний провід має президент, в Канаді премієр міністрів, який тут співпрацює з намісником британійського короля.

(Далі буде).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Люта смерть забрала 9-го серпня, ц. р. члена Аматорського Кружка в Бавнд Брук, Н. Дж., МИХАЙЛА ПЛЕСЬКОГО. Він умер передчасом, бо прожив заледви 30 літ. Покійний був примірним мужем і батьком дітям, котрих осиротив. Мав завше любов до своєї старої вітчини, любив занматися всіми українськими справами і щиро працював для слави України, як також щиро любив своїх стареньких родичів, котрих полишив в старім краю. Був щирим працівником у громаді, за що його всі любили і всі відчувають велику втрату. Був сильний і здоровий, але смерть сильніша . . . забрала його заскоро з сього світа.

Покійний родився на Західній Україні, в селі Бірки Великі, пов. Тернопіль. Полишив жінку Розалію, дочку Марію, 7 років, і сина Бориславa, 2½ року.

Вдова Розалія дякує всім учасникам похорону, а то всім членам Аматорського Кружка в Бавнд Брук, членам Аматорського Кружка з Менвіл, Н. Дж., всім членам Чорноморської Січи в Бавнд Брук і всім членам його родини і його приятелям, котрі йому чимнебудь прислужилися в його життю, як і за те, що взяли численну участь у похороні; а також чужим, що так численно звеличили похорон Покійного.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМЯТЬ!
РОЗАЛІЯ, вдова,
МАРІЯ і БОРИСЛАВ, діти.

(Оголос.)

СТАМБУЛ!

(Царгород).

„Стамбул" — значить „місто". За Кемаля Паші ввели урядову назву „Істамбул", що значить „до міста". Царгород перестав бути головним містом Туреччини, став вступом до нової турецької метрополії Анґори (Анкари). Анґора з турецького великого села виросла на новітнє велике місто. Мочари довкола Анґори приказав Кемаль Паша висушити.

Чому Царгород перестав бути головним містом турецької держави? Анґорі, що була головним осідком републиканських революційних змовників, мали так винагородити. Турецька република мала дістати головне турецьке місто, в нагороду за міжнародній Царгород. Певно перенесли столицю також із воєнних причин.

Нинішний Царгород не є вже колишнім східним містом. Більше східних прикмет має нпр. боснійське Сараєво, або герцеговинський Мостар.

Кемаль Паша — Йосиф II. турецької держави — своїми реформами надав Царгородови нової европейської закраски. Кемалеві реформи засягли й турецьку релігійну ділянку. Змінили богослужебну, арабську, мову на турецьку. Змодернізували турецький „катехизм". Заборонили фез, жінкам заборонили носити заслону на лиці. Усунули многоженство. Східню азбуку заступили латинкою. І багатьома ріжними реформами Туреччину включили до сімї европейських народів. Виповіли війну турецькій прикметі, народньому лінивству й іншим поганим звичкам. Портрет Кемаля Паші, зодягненого в елеґантний смокінґ, прикрашує всі прилюдні убікації та крамниці. На Таксімській площі пишаєть ся памятник турецької републики. Зображає Кемаля Пашу з премієром Ісметом Пашою та шефом ґенерального штабу Февзі Пашою, як 29 жовтня 1923 року проголошує турецьку републику та як 30 серпня 1922 року в турецько-грецькій війні почине офензиву біля Афіна Караґісар. Творцем памятника є італійський різьбар Каноніка. З портретом Кемаля Паші стрічаємося на почтових марках, на видівках, на цигаретових пуделочках, на цукорничих виробах. Самособою, що Кемаля Паші не люблять ті, що зжилися з старими звичаями. Та Кемаль Паша не зважає на цю ненависть, а далі працює над будовою нової Туреччини. Нині люди іншої віри свобідно можуть уходити до мечетів і підчас молитви. В Царгороді є кілька новітніх дівочих середних шкіл. Турецькі паперові гроші мають уже написи латинкою та звичайними числами, на дрібних монетах і досі є незрозумілі турецькі крюцьки. Якжеж визнатися чужинному туристови в таких грошах?

В 1930 році всі вулиці дістали нові назви та вивіски. Довгі вулиці поділені на відділи з ріжними назвами.

Щодо мови то Царгород справжній Вавилон. Почуєте тут більшість світових мов, почуєте й ріжні славянські розмови (російську, українську, польську, чеську). При помочі французької, англійської й німецької мови розмовиться майже всюди.

Царгородські базарі нині попри східні товари продають теж багато товарів міжнародного виробу. Торгуватися треба, як і колись. Нема тут сталих цін. Бакшиша (хабар) не вимагають уже так настирливо, як давніше, одначе все ще беруть, хоч уряди вже солідніші. Прошаки настирливі, як і давніше. Коли їм відмовити, вміють вивалити язик і злобно викрикати.

Сторожі при святинях в більшости не вміють, або не хочуть говорити чужою мовою. Трапляється, що встромлюють вам у руку англійський підручник "Підручник по Царгороді" — читай та дивися сам.

Цікаві каварні біля мечетів. Сидять собі там згідливо віруючі й невіруючі, віруючі курять водні люльки (наргілі) і бавляться чотками, що їм не перешкоджує в забаві та читанні газет. Щоби митися на подвіря мечетів, а потім спокійно вертаються до своїх часописів.

Великими мистцями є хлопці від чищення обуви. Виконують свою працю справді по лицарськи. Вони справжні чародії в свому фаху.

Справжніми мистцями є теж царгородські цукорники. Мають добрий смак — і зручні руки. Смакуни лише усміхаються, як переходять попри їх вистави, повні найгарніших скарбів.

Царгородські шофери дивні люди. Не знають комунікаційних правил, їздять по акробатичному, як їм захочеться! Нерідко заїдуть і на тротуар. Поліції інтервенюють, викрикають, шофери й собі, царгородська вулиця все весела.

І Царгород має свої новомодні „торги" чи пак ярмарок. Розміщені в міському городі, вони багаті та гучні. Гарна там вистава домашньої обстанови. Пізнаємо, як вигідно живуть багаті Турки. І радіо вже звичайна річ по царгородських домах, одначе не завоювало ще собі турецької музики, солодкої, приманчивої, незвичайної для нашого вуха.

По царгородських кабаретах виступають усякі другорядні сили (головно зпоміж російських емігрантів). Французських, італійських і англійських туристів у Царгороді повно.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Голосуймо на своїх кандидатів.

Багато між нами чути нарікань, що нас так багато в Америці, а так мало Американці про нас знають, так мало з нами числяться, коли Поляки чи Німці є більше знані й більше з ними тут числяться, та більше мають вони своїх людей по всяких урядах ніж Українці.

Нарікати, що воно так є, ми знаємо, але не думаємо, чому воно так є. А добре булоб застановитися над причинами такого стану річей.

Ми знаємо, що от Поляки мають досить поважне число своїх послів і сенаторів у Вашингтоні, мають їх в стейтових леґіслятурах, мають багато своїх урядників по ріжних окружних, повітових та міських урядах. А мають їх тому, бо як приходять які вибори, то вони стоять при своїх кандидатах і дають голоси тільки на своїх кандидатів польського походження. Ці посли, сенатори, чи урядники стараються на кожнім кроці і при кождій нагоді познакомити Американців з польськими справами, настроїти американську опінію прихильно до польських змагань та впихати Поляків на ріжні уряди. Тому й не диво, що Поляки мають дуже багато своїх людей по ріжних урядах, що про них Американці більше знають та більше з ними числяться ніж, приміром з нами.

Цілком інакше у нас. Правда, що ми не маємо багато людей, які хотілиб чи могли би кандидувати на якінебудь уряди. Та всежтаки час від часу трапляються між нами здібні одиниці, які стараються дістатись на цей чи той уряд. І щож тоді ми робимо? Чи стараємося ми зеднатись і поперти такого кандидата всі як один? Та де там! Замісць цього, щоб старатись приєднати для нього якнайбільше голосів навіть між виборцями не-українського походження, ми цькуємо на нього та відтягаємо від нього навіть свої українські голоси. На цькування у нас все причина знайдеться. Бо от кандидат не подав одному руки, а з іншим не випив чарки горівки, до того не зайшов на хрестини, на іншого не так подивився і т. д. Через такі то дурниці наш виборець не буде голосувати, або віддасть свій голос навіть на ворога нашого народу, щоб тільки свому досолити, щоб тільки свій не вийшов.

Такі виборці не думають про се, що, поступаючи в такий спосіб, шкодять не кандидатови, який звичайно має працю, і без даного уряду може цілком добре обійтися, але шкодить загально українській справі. Бо такий кандидат, колиб дійшов до намічену уряду, цілком певно старавсяб помогти не тільки своїм виборцям, але обстоював би і попирав би справи загально-українського характеру, колиб зайшла потреба. Та тільки через сліпу, нерозумну ненависть одиниць, через зовсім незначні особисті непорозуміння, наші кандидати звичайно провалюються, а на цім терпимо ми всі, Українці.

Примір такої нерозумної ненависти до всіх кандидатів, ми мали недавно в Гемтремк. На міські уряди ми мали двох кандидатів, але ані один з них не добився до уряду, бо наші українські політикери воліли голосувати на кандидатів всяких інших національностей, щоб тільки не на своїх. А хто на цім добре вийшов? Певно, що не ми. Бо ті кандидати неукраїнської народности, які дістались на уряди, завдяки українським голосам, стараються тепер дати якнайбільше заняття людям з того, що й вони, походження, а за наших вони не дуже то дбають. Це повинно бути наукою для наших політикерів набудуче.

А чи навчимося ми чого з минулого, незадовго покажеться. Бо ось дня 11. вересня мають відбутися у нас правибори до стейтової леґіслятури. З наших людей кандидує д-р Амвросій Т. Кібзей до сенату і адвокат Іван Панчук на посла.

Д-р Амвросій Т. Кібзей є здавна, широко і добре знаний нашій українській громаді не лише як спосібний лікар, але також як добрий політик і щирий український патріот, відданий цілим серцем українським справам.

Він є знаний як лікар з того, що несе поміч нашій українській бідноті, часто цілком безінтересовно.

Він є знаний як спритний політик від останніх президентських виборів, по яких для багатьох безробітних українського походження постарався про працю по ріжних урядах. Він є першим чоловіком, який зміг би щось подібного тут зробити.

Він є знаний як щирий український патріот з того, що є присутній на кождій українській імпрезі, до кожної збірки на українські цілі він причиняється своєю лептою, кожній українській справі він старається все помогти.

Це всі виборці Українці повинні добре памятати і всі як один віддати свої голоси на д-ра Кібзея з тою вірою, що він, як сенатор, зможе і схоче багато більше зробити для української нашої громади ніж міг дотепер зробити.

Адвокат Іван Панчук є знаний усім як людина молода, енерґійна й добрий український патріот. Хто бував на українських імпрезах, чув його промови, бачив його пожертви на українські цілі, той про його щирий патріотизм не може сумніватися.

Ми можемо бути певні, що д-р Кібзей і адвокат Іван Панчук, якщо дістануться на згадані уряди, схочуть і зможуть зробити для Українців в Гемтремк і Дітройті зокрема, а для української справи взагалі, дуже багато. Ми можемо також бути певні, що колиб ми мали багато таких людей на відповідальних американських становищах, то Американці більше з нами числилисяб і більше прислухувалисяб до наших бажань і потреб.

Іван Кривий.

ЮВИЛЕЙНИЙ РІК МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ.

В наступному році (1935) кінчиться перше десятиліття Музею Визвольної Боротьби України. Серед наших молодих установ навряд чи можна вказати другу, що так розвинулася й розрослася, як ця. Багаті збірки, дорогоцінні матеріяли й... надзвичайно скромне, просто нуждене зарядження. А в той час з кожним тижнем і місяцем перед Музеєм виринають усе нові й нові завдання. Музей утворює все нові й нові відділи, формує нові збірки й колекції. Музейний матеріял зростає, але праця над його упорядкуванням і використанням чим далі стає тяжчою. Згорнені в паках і скринях музейні матеріяли лишаються неприступними для огляду. Потрібне помешкання! — своє власне для музейних потреб пристосоване помешкання. Музей звертається до громадянства. Ні до кого іншого за допомогою він не звертався й звертатися не може, тільки до свого українського громадянства, яке прагне визволення й національним цілям якого Музей служить. Засоби для своєї дальшої праці й розвитку Музей сподівається дістати від свого, українського громадянства: від осіб, установ і організацій, але **лише від українських.** Ніяких чужих грошей, ні субсидій, ні позичок тут бути не може, лише свої українські пожертви.

І Музей вірить, що українське громадянство — і в Краю, і в Америці, й на еміграції — дасть йому все, що потрібне для праці на славу української нації. А потрібно Музеєви фактично так мало. Потрібний свій власний Музейний Дім у Празі й потрібні деякі засоби для провадження праці. Музей вірить, що своє десятиліття в 1935 р. він відсвяткує у власному домі. І це збудеться! І буде це великим загально національним українським святом року божого 1935.

Ер. Мокій.

Ласкаві пожертви надсилати на адресу директора Музею, проф. Д. Антоновича:

Prof. D. Antonovyc,
Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

В Америці можна посилати через Обєднання Українських Орґанізацій в Америці:

„Obyednanye,"
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
New York, N. Y.

В Канаді — через п. П. І. Лазаровича:

P. J. Lazarowich,
P. O. Box 456,
Edmonton, Alberta.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 15. СЕРПНЯ. — РОЗМОВИ ПРО ОРҐАНІЗАЦІЮ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ. (35)

В той час, як на бельґійському фронті Німці, після бомбардування важкими гарматами, захопили кріпость Леж, Українці зібрались у Відні на нараду, щоби вияснити відношення австрійського уряду до ідеї орґанізації українського війська в складі австрійської армії. Це військо мало під австрійським і українським жовто-блакитним прапором битися проти Росії, спільного ворога Австрії й України. Перша така нарада відбулася 15. серпня 1914 року.

Відпоручником австрійсько-угорського військового міністерства був полковник ґенерального штабу, ґраф Станислав Шептицький. Він прийшов на конференцію з українськими послами, щоб остаточно вияснити, яке становище Українці занимають супроти Австрії. Посол М. Василько просив ґрафа С. Шептицького, щоб він приняв становище команданта Січових Стрільців. Ґраф Шептицький відмовився, бо мав інше военно-оперативне завдання призначене йому ґенеральним штабом.

На західній фронт прибув командант анґлійської армії, ґенерал Френч, і приєднався до штабу французької армії на чолі з Жофром. Бельґійський король сам особисто керував військами при помочі свого штабу. Він часто появлявся в небезпечних місцях фронту, що робило його все більше популярним серед армії та цілого бельґійського народу. Навіть цілий світ скоро довідався про відвагу бельґійського короля й почав поважати його.

Німецька армія в Бельґії сунулася вперед, везучи з собою величезні обози постачання. На нараді з полковником ґр. С. Шептицьким заявлено йому, що українські посли домагаються, щоб Українським Січовим Стрільцям було призначене спеціяльне політично-військове завдання. Вони малиб творити окрему військову формацію. Полковник Шептицький лишив нараду, щоб усе переказати військовому міністерству. Була умова, щоб на другий день знову стрінутися.